

Prawo pacjenta do ochrony zdrowia w zakresie obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych

Marta Łapińska – mgr Prawa – Katedra Postępowania Administracyjnego i Sądowoadministracyjnego

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

Wprowadzenie

Prawo do ochrony zdrowia należy do drugiej generacji praw człowieka, tj. do praw socjalnych, zapewniających jednostce bezpieczeństwo socjalne. Prawo do ochrony zdrowia powiązane jest z prawami podstawowymi pierwszej generacji praw człowieka, tj. prawami osobistymi, w szczególności prawem do ochrony życia i prawem do prywatności. Za pośrednictwem zdrowia inne wartości mogą być realizowane w oparciu o środki indywidualne i społeczne. Prawna ochrona zdrowia wynika między innymi z przepisu art. 68 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym władze publiczne są zobowiązane do podejmowania działań niezbędnych do zapewnienia ochrony zdrowia każdej jednostce. Obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym i promowanie szczepień zalecanych, w tym między innymi szczepienia przeciwko COVID-19, jest działaniem profilaktycznym, polegającym na zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych. Celem szczepień ochronnych jest ochrona zdrowia jednostki i całego społeczeństwa. Obecnie można zaobserwować spadek liczby osób poddających się obowiązkowi szczepień ochronnych, co wpływa negatywnie na zdrowie jednostki i społeczeństwa. Jednocześnie stopień zaszczepienia przeciw COVID-19 jest wciąż na niskim poziomie. Im mniej osób poddających się obowiązkowym i zalecanym szczepieniom ochronnym, tym mniejsza odporność zbiorowiskowa, co przyczynia się do większego prawdopodobieństwa wystąpienia zakażeń i chorób zakaźnych. Przeciwnicy szczepień ochronnych obawiają się niepożądanych odczynów poszczepiennych, kierują się między innymi prawem do wolności i autonomii. Natomiast zwolennicy szczepień ochronnych skupiają się na ochronie zdrowia publicznego poprzez dostosowywanie się do ograniczeń państwa demokratycznego. Dlatego też państwa międzynarodowe w oparciu o zasadę solidarności i proporcjonalności podejmują działania zmierzające do ochrony zdrowia publicznego, promując obowiązek szczepień ochronnych.

Charles Winslow – „Zdrowie publiczne to nauka i sztuka zapobiegania chorobom, przedłużania życia i promocji zdrowia fizycznego poprzez wysiłek społeczności, higienę środowiska, kontrolę zakażeń, nauczanie zasad higieny indywidualnej, organizację służb medycznych i pielęgniarskich ukierunkowanych na zapobieganie chorobom i wczesną diagnozę, rozwój mechanizmów społecznych zapewniających każdemu indywidualnie i społecznie, warunki życia pozwalające na utrzymanie zdrowia.”

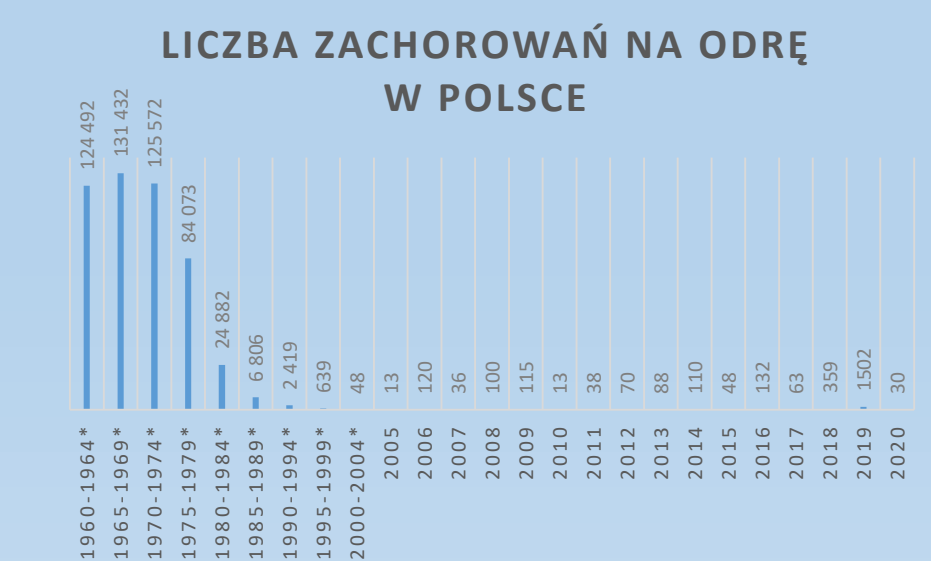
Art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – ograniczenia z korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są **konieczne w demokratycznym państwie** dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, **zdrowia** i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie VAVŘIČKA przeciwko Republice Czeskiej (z dnia 8 kwietnia 2021 r.) orzekł, iż obowiązkowe szczepienia ochronne są zgodne z prawem i **mogą być konieczne w demokratycznych państwach prawnych**. Celem obowiązku szczepień ochronnych zgodnie z dobrem dziecka, jest ochrona zdrowia każdego dziecka przed chorobami zakaźnymi. Cel ten zapewniany jest przez obowiązkowe szczepienia ochronne i odporność zbiorowiskową. ETPC wskazał, iż szczepienia są ochroną życia wielu ludzi i zapobiegają znacznym uszczerbkom na zdrowiu.

Metody badań

Konstytucja RP – art. 31 ust. 3, art. 68 ust. 1 i art. 68 ust. 4
Regulacje Międzynarodowe
Orzecznictwo administracyjne i europejskie
Ustawa o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi
art. 12 pkt 1 i 2 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych
art. 5 pkt 1 e) i art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności
art. 11 Europejskiej Karty Społecznej
art. 24 pkt 1 Konwencji o Prawach Dziecka
art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b i art. 17 ust. 1 ustawy o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi
art. 35 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej
art. 84 Komunikatu z dnia 25 kwietnia 1971 r. w sprawie Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych
orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie VAVŘIČKA przeciwko Republice Czeskiej (Wniosek nr 47621/13) z dnia 8 kwietnia 2021 r.
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 05.06.2019 r. sygn. akt VII SA/Wa 3100/18
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 16.04.2013 r. sygn. akt II SA/Bk 89/13
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 31.01.2019 r. sygn. akt VII SA/Wa 1382/18
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10.12.2019 r. sygn. akt VII SA/Wa 1743/19

Wyniki

WNIOSKI

Konieczna jest współpraca państw międzynarodowych w podejmowaniu działań zmierzających do ochrony zdrowia jednostki i społeczeństwa. Obecny spadek liczby osób poddających się obowiązkowym i zalecanym szczepieniom ochronnym zmusza państwa do podejmowania niezbędnych środków, aby zapobiegać i zwalczać zakażenia i choroby zakaźne. Obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym jest działaniem koniecznym, aby zabezpieczyć zdrowie jednostki i społeczeństwa. Stanowi ochronę prawa człowieka do zdrowia. Im więcej osób poddających się obowiązkowi szczepień ochronnych, tym większa odporność zbiorowiskowa, co stanowi większą ochronę zdrowia jednostki i społeczeństwa. W występującej w obowiązkowych szczepieniach ochronnych kolizji wartości i dóbr najlepszym zastosowaniem przez państwa jest zasada proporcjonalności. Jej celem jest ochrona zdrowia publicznego. Konieczne jest promowanie przez państwa obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych (w tym szczepienia przeciwko COVID-19), stanowiących jedyną i skuteczną metodę w walce z rozprzestrzenianiem się zakażeń i chorób zakaźnych.

Im więcej osób uchylających się od obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych, tym mniejsza odporność zbiorowiskowa i powrót chorób zakaźnych, takich jak np. odra.

Im więcej osób niepoddających się szczepieniom przeciw COVID-19, tym więcej ograniczeń stosowanych przez państwa w celu ochrony zdrowia publicznego.